Bland svenskar i Kanada

af

V. Hugo Wickström

Separattryck ur arbetet
Genom sju konungariken

ÖSTERSUND
JÄMTLANDSPOSTENS BOKTRYCKERI
1905

Om jag i Förenta Staterna öfverallt hörde berömmande uttalanden om svenskarna, så fick jag i Kanada höra värkliga lofsånger öfver dem. Knappt hade jag under min resa genom landet öppnat min mun för att omtala, att jag var svensk, förrän alla närvarande kanadenser i korus inföllo: «Åh, är ni svensk! Det är just svenskar, som vi vilja ha hit in i landet!« Och så följde en utläggning af alla de utmärkta egenskaper, som sades tillkomma svenskarna. De voro ju arbetsamma, laglydiga, hederliga och pålitliga samt hade inom alla områden visat sig vara den bästa kontingent, som den nya världen tillsändt Kanada. Berömmen voro så öfverflödande, att jag kände mig nästan förbryllad.

I dessa lofsånger deltogo sjökaptener, godsägare, trävaruhandlande, prester, fabrikanter af olika slag — med ett ord, representanter af vidt skilda lefnadsyrken. Om jag i Förenta Staterna kände mig glad öfver att vara svensk, blef jag i Kanada frestad till att känna mig stolt däröfver. Jag märkte ju, att alla dörrar öppnades för mig och att jag öfverallt mötte det största tillmötesgående och omfattades med de mest utpräglade sympatier. Min glädje blef också mycket stor, när jag vid besök hos mina landsmän fann, hvilket duktigt arbete de utfört och hvilken god ställning de skapat sig genom sina ansträngningar.

Särskildt hade jag tillfälle att lära känna deras förhållanden som jordbrukare. Ganska många svenskar ha redan egnat sig däråt härstädes, tack vare det förhållandet, att regeringen skänker hvarje 18-årig man, som det önskar, för ingenting 160 acres (6,480 ar) land (homestead), som förblir i hans ägo eller kan af honom afyttras, om han odlat 15 acres 3 år efter besittningstagandet. Ensamt i nordvästern upptogos under sistlidet år 21,283 homestead, dubbelt så många som föregående år.

Den, som i hög grad underlättade mina försök att lära känna, hur våra landsmän i Kanada hafva det, var en gammal kamrat från Upsalatiden, hr J. F. Forslund, född vid Löfsta bruk i närheten af Gäfle, hvilken har en ansedd ställning i miljardbolaget Canadian Pacific Railway C:is tjänst, samt nu är bosatt i Manitobas hufvudstad Winnipeg i hjärtat af Kanada, en man, hvilken tack vare sin vackra röst och sitt tilldragande väsen har många vänner i det gamla hemlandet. Redan då jag var i Minneapolis, hade han låtit mig veta, hvar de svenska kolonisterna i Kanada företrädesvis vore att finna samt lämnat mig råd, hur jag skulle anordna min resa för att träffa dem. Ja, hans tillmötesgående rent af öfverflödade, i det han gjorde mig sällskap till den största kolonien.

Svenskarna äro bosatta öfver allt i Kanada, men ha endast på några få ställen bildat sammanhängande kolonier. De båda största äro Wetaskiwin, 24½ mil norr om Calgary, och Nya Stockholm, 42½ mil västerut från Winnipeg. För att nå den sistnämnda måste vi först begifva oss till stationen Broadveiw samt därifrån använda skjuts 6 mil i nordöstlig riktning. Till Wetaskiwin åter leder järnväg.

* * *

Från Calgary till Wetaskiwin går banan öfver ett oändligt slättland, hvars naturliga torrhet upphjälpes på många ställen medels konstgjorda bevattningskanaler. I dessa trakter ha 3 bolag, hvaribland Canadian Pacific är det förnämsta, icke mindre än 75 miljoner acres land, hvaraf en mycket stor del ännu icke är upptagen af invandrare. Landet utgör till en början en prärie, som saknar hvarje tillstymmelse till träd samt är under en sträcka af 9 mil jämförelsevis magert, ehuru dock massor af boskap och hästar angifva, att kreatursskötsel med framgång bedrifves. Att man därvid är mån om att producera det bästa, som kan åstadkommas, framgår däraf, att kreaturen äro af våra förnämsta raser, såsom korthorn, Galloway och Ayrshire, samt hästarna af en på samma gång kraftig och förnäm hållning.

Längre norrut brytes präriens enformighet i någon mån af täta dungar videbuskar, hvilket, enligt hvad en gammal farmare upplyste mig om, är ett osvikligt tecken på bördig jord, popplar dyka upp bland videt och landt-

gårdarna i en eller två våningar, alla hållna i ljusa färger samt försedda med verandor, bli allt talrikare. Några ansatser till kullar jämte grupper af lågväxta björkar gifva landskapet ett tilltalande drag.

Wetaskiwin gör intryck af att vara ett fullkomligt nytt samhälle. Visserligen har det ett utmärkt hotell med det något pompösa namnet Prinsen af Wales, men gatorna sakna stenläggning och husen äro uppförda utan någon hänsyn till småaktiga bygnadsförordningar. Allt gör intryck af en gränslös värksamhetsdrift. Vid alla gator uppföras nya hus. Man bokstafligen ser, hur samhället växer. Ur denna synpunkt är det mycket intressant att besöka en sådan plats. Likasom jag vid Topschider utanför Belgrad såg en konungafamiljs vagga, likaså tyckte jag mig här se den första början till en amerikansk jättestad.

Så mycket mera glädjande är det då att veta, att svenskar utgöra största delen af befolkningen i detta samhälle. Vid hvarje gata såg jag svenska namn; då jag trädde in i några af butikerna och gjorde mig underkunnig om dessa svenskars förhållanden, möttes jag med kraftiga handslag och uppriktiga meddelanden om ansträngar, som krönts med framgång. Bland andra erinrar jag mig skräddaren N. Åkesson Oldenburg från Offerdal i Jämtland, hvilken med stolthet visade mig sitt lilla prydliga hus och utropade: »Det här har jag arbetat mig till, se'n jag kom hit. Om jag stannat i Sverige, skulle jag haft ingenting«.

Framför allt önskade jag dock veta, hur de svenska farmarna i omgifningen ha det och skaffade mig därför ett åkdon; min kusk var Henrik Utas från Gammal-Svenskby. Om hans och hans fränders förhållanden i Kanada vill jag ej nu orda, utan ämnar däråt ägna ett särskildt kapitel. Rundt om Wetaskiwin bo svenska farmare och under en färd på 3 mil gästade jag en del af dem. Händelsen fogade, att jag träffade farmare på skilda stadier, sådana, som nyligen utvandrat, och andra, som vistats på trakten ända till 12 år, hvarigenom jag kunde likasom i ett lefvande diagram lära känna deras vilkor.

Själfva åkturen kunde jag icke kalla behaglig, ty traktens brist på skog och sten försvårar i hög grad vägunderhållet. På sina ställen sjönk åkdonet ned i smuts ända till hjulaxeln och de på de svåraste ställena ditvräkta risknippena tjänade egentligen endast till att öf-

verstänka oss med modd. Men sådant får man icke fästa sig vid. Hufvudsaken var, att solen sken och att prärielärkans treklangstoner dallrade öfver fälten samt att vi mottogos med öppna armar, när vi trädde inom svenskarnas hem. Att uppräkna dem alla torde vara onödigt. Jag inskränker mig till att omnämna August Eriksson, född 1861 i Östervallsskogs socken i Värmland, samt finnen A. Rotvik. Den förre hade inflyttat från Minnesota, på 4 år uppodlat 60 acres och var nu den lycklige ägaren af 3 hästar, 18 nötkreatur och 100 höns. Den senare hade det också utmärkt samt bad mig hälsa alla, som kände honom, från »gamla snickarbasen i Sundsvall«.

På den oändliga slätten med sina videdungar, icke så litet påminnande om Gammal-Svenskbys omgifningar, lågo de än små, än ganska stora, ljusa farmarhusen kringströdda. En egendomlighet, som förtjänar att antecknas är, att de alla sakna fönster i norr och väster, emedan ibland starka stormar, blandade med hagelskurar, rasa från dessa väderstreck samt smattra sönder alla fönsterrutor. Deras inre var alltid enkelt, såsom det anstår personer med små behof, men alla deras innebyggare voro nöjda med sitt lif och längtade icke tillbaka till Sverige.

* *

Svenskarna i omnäjden af Wetaskiwin bilda icke en sammanhängande koloni, emedan både tyskar, irländare och amerikanare slagit sig ned där på trakten. Nya Stockholm åter kan man kalla ett Sverige i smått, ty där bo på en nästan sammanhängande sträcka icke mindre än 200 svenska familjer, räknande omkring 1,000 medlemmar.

Landskapet utgör, med undantag af Qu'appelleflodens mera kuperade omgifningar, en slätt med dungar af videbuskar.

Koloniens grundläggare är Nils Johansson från Ström i Jämtland, som hitkom år 1886, då landet var en fullkomlig ödemark. För närvarande finnas där inemot 60 jämtar från Aspås, Föllinge, Hotagen, Offerdal, Laxsjö, Ström och Rödön, af hvilka många äro familjefäder. Koloniens område räknar 4 township — 1 township är en kvadratmil — indelade i 36 sektioner hvar, alltså 144 sektioner, hvaraf hälften utgör »homestead«, medan den öfriga jorden, som är järnvägsland, betingar ett pris af 23 kr. pr acre. Skatterna äro högst obetydliga

emot i den gamla världen. För hvarje halfsektion betalas 17: 50 à 18 kr. årligen till vägunderhållet och 13 à 30 kr. till skolan, men inga skatter till staten. Hvete odlas mäst, men äfven hafre, råg, korn samt grönsaker af skilda slag. Skörden fraktas till närmast liggande järnvägsstation, kreaturen omhändertagas af kringresande uppköpare. Får hållas sällan, emedan stängselbesväret är så betungande. Fisket i närliggande småsjöar lämnar mört, gädda och aborre. Jakten erbjuder: björn, rådjur, lo, varg, räf, hamster, mullvad, gräfsvin och piggsvin. Utom hästar användas mulåsnor och oxar till dragare. Treskolor uppfostra det unga släktet. En dräng erhåller 113 kr. i månaden jämte rum och kost. Det finnes farmare här, som skaffat sig åkerbruksredskap för 6,000 kr. Då vissa maskiner bli för dyrbara, slår man sig tillsammans och inköper dylika. Så visades mig 2 af ett «bolag« ägda ångtröskvärk, hvilka tröska 800 bushels om dagen och i tur och ordning anlitas af jordbrukarna. 375 kr. är medelpriset på en god häst. Alla kreatur äro af bästa ras.

Det var egentligen i tre hem jag gästade. Middag intogs hos hr Max Stenberg, född år 1864 i Österhannige socken i Södermanlands län. Hans egendom, hvilken innefattar 320 acres, hvaraf 120 bruten jord, föder 7 hästar och 16 kor samt har efter hans hustru, Svea Hesse, född i Göteborg, erhållit det äktsvenska namnet Sveaborg. Hitkomna år 1887, hade de haft ett styft arbete, innan de fingo allt i ordning. De två första månaderna bodde de — under ett kullfallet träd, men nu stod huset prydligt och rymligt med bekväma möbler, hvarjämte ett piano bidrog att höja stämningen hos den musikaliska familjen. Jag ber om ursäkt, att jag omnämner någonting så prosaiskt som mat, men jag skall aldrig glömma fru Stenbergs präktiga middag med dess delikata kalopps och läckra efterrätt.

Af jämtar träffade jag omkring 30 stycken hos hr Jakob Vennman från Rödön, nära befryndad med Hästesläkten, och undfägnades vi där med den mest möra unggris och våfflor, som smälte i munnen. Det kan ju hända, att svenskarna glömma sitt hemland, men aldrig sin — konst att laga god mat!

Vi kommo äfven in i ett irländskt hem, men funno där till vår glada öfverraskning, att husmodern var svenska, nämligen Anna Wickberg från Ström i Jämtland,

gift med John Manley Collin. Jag passade där på att göra mig underkunnig om, huruvida giften med utlänningar vore vanliga hos svenskarna, samt fick då den upplysningen, att två kvinnor hade gift sig med irländare och en med en kanadensare, men ingen man hade hemfört en utländska i boet.

På vägen till Vennmans gård hade vi ett åkande par framför oss och jag lade märke till, att kvinnan bar en ovanlig hufvudduk. Då vi kommit närmare, såg jag, att det var en sådan där urgammal sidenduk med brun botten och röda rosor, som man ännu brukar bevara i jämtländska hem. Vi slogo oss i språk med paret och det befans vara koloniens grundläggare, Nils Johansson från Ström, med hans hustru Karin Zachrisdotter. Då jag frågade, huru de trifdes här, svarade de, att »de aldrig ångrat, att de kommit hit«.

Äfven i Winnipeg träffade jag ganska många svenskar, som visade mig stor vänlighet. Bland dem nämner jag särskildt Olof Simonsson från Offerdal i Jämtland med hans präktiga maka, i hvilkas trefna hem jag tillbragte några stunder, som förljufvades af deras döttrars konstnärliga musik.

* * *

Hur ha svenskarna det i Kanada? Jag hade tillfälle att i skilda trakter af landet ställa denna fråga till inemot hundra landsmän och alla förklarade sig mycket nöjda. Dock tror jag, att detta gäller företrädesvis jordbrukare samt handtvärkare i de mindre städerna. Jag sammanträffade nämligen i Montreal med därvarande v. svenska konsul Gustaf Gylling, hvilken i mörka färger skildrade immigrerande kontoristers och grofarbetares ställning i de större städerna. Men för jordbrukare, särskildt sådana, som äga medel till redskap och bosättning i öfrigt, vore Kanada ett utmärkt land. På mig gjorde det i detta hänseende ett särdeles gynsamt intryck. —

